

**SMJERNICE ZA PRISTUPAČNOST
NARODNIH KNJIŽNICA: PRILAGOĐENO I DOPUNJENO
HRVATSKO IZDANJE. / UREDNICE KAROLINA ZLATAR
RADIGOVIĆ I DIJANA SABOLOVIĆ-KRAJINA. ZAGREB;
KOPRIVNICA: HRVATSKA KNJIŽNICA ZA SLIJEPE
U ZAGREBU; KNJIŽNICA I ČITAONICA
„FRAN GALOVIĆ“ KOPRIVNICA, 2022.¹**

Smjernice za pristupačnost narodnih knjižnica (Accessibility Guidelines for Public Libraries) prevedene su na hrvatski jezik s engleske inačice njihove izvorno finske verzije. Iako je pristupačnost načelo koje svi prihvaćaju, nedostaju alati za njezinu provedbu i primjenu, pa su *Smjernice* proizašle upravo iz te potrebe. Radi se o praktičnom vodiču za narodne knjižnice koji daje cjelovite i detaljne savjete kako voditi računa o različitim korisnicima knjižnice, posebice o osobama s invaliditetom i marginaliziranim društvenim skupinama, kao i o rodnoj osviještenosti. Pristupačnost se razmatra kao dio knjižničnog menadžmenta, odnosno strateškog upravljanja. Pokriva velik broj pitanja ravnopravnosti, od uključivanja stanovnika lokalne zajednice u razvoj knjižničnih usluga, preko priznavanja ograničenja u pokretljivosti i pristupačnosti prostora i opreme, do upotrebe višejezičnosti, višestruke pismenosti i višekanalne komunikacije. Posebna pozornost posvećena je pristupačnosti informacijsko-komunikacijske tehnologije i mrežnoj komunikaciji.

Publikacija se sastoji od devet poglavlja (Uvod, Koncepti, Strateški rad i upravljanje, Zbirke i građa, Korisnička služba, Događanja, Pedagoški rad, Komunikacija, Nabava informacijske i komunikacijske tehnologije, Prostor) i dva dodatka (Dodatak 1, Kontrolni popis za anketiranje, Dodatak 2, Popis međunarodnih i nacionalnih propisa i smjernica te nacionalnih zakonskih propisa i podzakonskih dokumenata koji promiču pristupačnost u društvu).

Budući da se radi o izvorno finskim smjernicama, prilagodili smo pojedine dijelove domaćim prilikama te ih uskladili ili opremili referencama na hrvatske preporuke i legislativu (posebice u Dodatku 2). Za razliku od finskog izdanja koje je objavljeno samo u elektroničkom obliku, hrvatski prijevod objavljen je kao tiskana i kao elektronička publikacija.

Do prijevoda finskih *Smjernica za pristupačnost narodnih knjižnica* i objavljivanja na hrvatskom jeziku došlo je na poticaj Kirsy Ylänne iz Celie, finske na-

¹ Umjesto uobičajenog prikaza, donosimo Predgovor *Smjernicama* koji su priredile urednice izdanja. Predgovor se objavljuje uz njihovu suglasnost.

cionalne knjižnice za pristupačnu građu za čitanje i nakladništvo u Helsinkiju. Ona nas je upoznala s djelovanjem te specijalne knjižnice i suradnjom s finskim narodnim knjižnicama gostujući izlaganjem na *online* okruglom stolu “Knjižnične usluge za osobe s teškoćama čitanja u kontekstu pandemije bolesti COVID-19”, Koprivnica – Zoom konferencija, 6. 11. 2021. Tada je pozvala hrvatsku knjižničarsku zajednicu da *Smjernice za pristupačnost narodnih knjižnica* slobodno prevede i objavi na hrvatskom jeziku. Ovom joj prilikom zahvaljujemo na toj mogućnosti.

Hrvatska knjižnica za slijepe i Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica odlučile su zajednički objaviti prijevod *Smjernica za pristupačnost narodnih knjižnica*, prve takve vrste u hrvatskom knjižničarstvu. Po svojoj društvenoj misiji Hrvatska knjižnica za slijepe od osnivanja 1965. godine okrenuta je potrebama slijepih i slabovidnih osoba, a u proteklih nekoliko godina i potrebama ostalih osoba s teškoćama čitanja standardnog tiska. Također surađuje s knjižnicama u pružanju usluga osobama s teškoćama čitanja standardnog tiska, savjetujući ih i pripremajući upute za rad. Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica već gotovo dva desetljeća organizirano i sustavno pomiče granice koje sputavaju pristupačnost knjižnici u lokalnoj zajednici i šire, za potrebe informiranja, obrazovanja, kulturnog uzdizanja i svrhovitog provođenja slobodnog vremena. U razmjerima hrvatskog narodnog knjižničarstva pionirski je u svoju ponudu uvela knjižničnu uslugu za slijepe i slabovidne 2006. godine zahvaljujući sredstvima Europske unije, a potom je proširila i na ostale osobe s teškoćama čitanja standardnog tiska.

Objavljivanjem *Smjernica za pristupačnost narodnih knjižnica* na hrvatskom jeziku te dvije knjižnice, jedna specijalna a druga narodna, žele naglasiti značaj suradnje u promicanju i primjeni pristupačnosti knjižnicama u hrvatskome društvu. Suradnji na hrvatskom prijevodu pridružuje se i Centar za razvoj knjižnica i knjižničarstva – Hrvatski zavod za knjižničarstvo Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Cilj je ukazati na ulogu i zadaće narodnih knjižnica kao važnih mjesta u lokalnoj zajednici da promiču osnovno načelo svojeg djelovanja – osigurati svima pristupačnost građi, prostoru, tehnologiji, uslugama, programima i projektima. Svrha prilagođenog i dopunjenog hrvatskog izdanja jest da u nedostatku sličnih domaćih publikacija olakša narodnim knjižnicama razumijevanje koncepta pristupačnosti te njezinu operacionalizaciju i implementaciju u sredinama u kojima djeluju.

Smjernice nisu obvezujuće, no knjižnicama mogu biti dragocjeni putokaz u radu u nedostatku sličnih publikacija. Prednost im je i što u hrvatski knjižničarski diskurs uvode niz koncepata od kojih neki još nisu u potpunosti kod nas zaživjeli kako na konceptualnoj tako i praktičnoj razini, no postoje i primjenjuju se u drugim zemljama. Uzimaju u obzir turbulentne promjene u globalnom društvenom i tehnološkom okruženju te posljedično brojne izazove u radu knjižnica, uključujući i usvajanje novih pristupa načelu pristupačnosti. U današnjem raznolikom i

slojevitom svijetu razgovor o pristupačnosti knjižnicama potrebniji je i aktualniji više nego ikada ranije.

Smjernice za pristupačnost narodnih knjižnica bit će dobrodošle svima onima kojima nedostaju priručnici te vrste na hrvatskom jeziku.

Karolina Zlatar Radigović,
dr. sc. Dijana Sabolović-Krajina